

Proiectul "Audieri publice pentru Chișinău"

Sectorul de intervenție: **Mediul de Afaceri și Taxe Locale**

Propunerea de politică publică: **"Promovarea Întreprinderilor Start-Up create de tineri prin oferirea de spații de către Primăria mun. Chișinău"**

(Proiect)

Expert: Dorina Ciobanu

Chișinău 2017

ABSTRACT

Municipiul Chișinău este cel mai important centru financiar și comercial al Republicii Moldova. Economia este fundamentul dezvoltării orașului, dar Primăria municipiului Chișinău rămâne a fi un actor pasiv în viața economică, neavând o strategie de dezvoltare bine definită și coerentă, o viziune antreprenorială, care să stabilizească priorități pentru susținerea mediului privat. De asemenea, la nivelul municipalității nu există un plan de atragere de noi investiții, precum și viziune pe termen lung de dezvoltare a mediului de afaceri.

Percepția creată este că municipiului Chișinău îi lipsește o înțelegere clară a modului în care mediul de afaceri poate contribui la dezvoltare, atrage și menține forța de muncă calificată, stimula investițiile.

În aceste condiții, Chișinăul riscă să piardă pe termen lung afaceri care asigură locuri de muncă și venituri la buget. Capitala nu știe să-și exploateze avantajele competitive și să se specializeze în activități economice durabile și profitabile. Atragerea de noi investiții și susținerea mediului de afaceri impune Chișinăului necesitatea stringentă de creștere a competitivității economiei. Este bine cunoscut faptul că avantajul competitiv al unei economii nu se mai bazează în prezent pe produse sau servicii, pe prezența unor resurse naturale, sau pe particularități geografice sau istorice. Avantajul competitiv se creează azi prin *inovare*, forță de muncă de înaltă *calificare* și folosirea pe scară largă a *cunoștințelor*, cu alte cuvinte printr-o Economie Bazată pe Cunoaștere (Knowledge Economy).

Economia Chișinăului este încă, în mare parte, promotoare de produse și servicii care astăzi fac cu greu față concurenței de pe piețele internaționale și, din ce în ce mai mult, și celei de pe piața internă. Este vital să se înțeleagă de către toți factorii implicați necesitatea de a acționa urgent pentru stimularea dezvoltării mediului de afaceri.

Asigurarea condițiilor optime pentru dezvoltarea mediului de afaceri și creșterea încrederii antreprenorilor față de autoritățile publice locale ar trebui să fie una dintre prioritățile principale ale Primăriei Municipiului Chișinău, pentru a putea combate necompetitivitatea economiei.

STATISTICA: MEDIUL DE AFACERI ÎN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

65% din totalul întreprinderilor se află în municipiul Chișinău. Acestea crează peste 60 la sută din totalul locurilor de muncă din Republică, oferind și un salariu mediu mai mare cu 19,7% comparativ cu câștigul salarial mediu pe țară (6255,2 MDL). Totodată, și numărul de întreprinderi care au suferit pierderi pe municipiul Chișinău reprezintă 70% din totalul întreprinderilor, fiind mai mare de 4 – 5 ori decât media pe republică.

Tabel 1 Numărul total de întreprinderi din cadrul regiunilor de dezvoltare

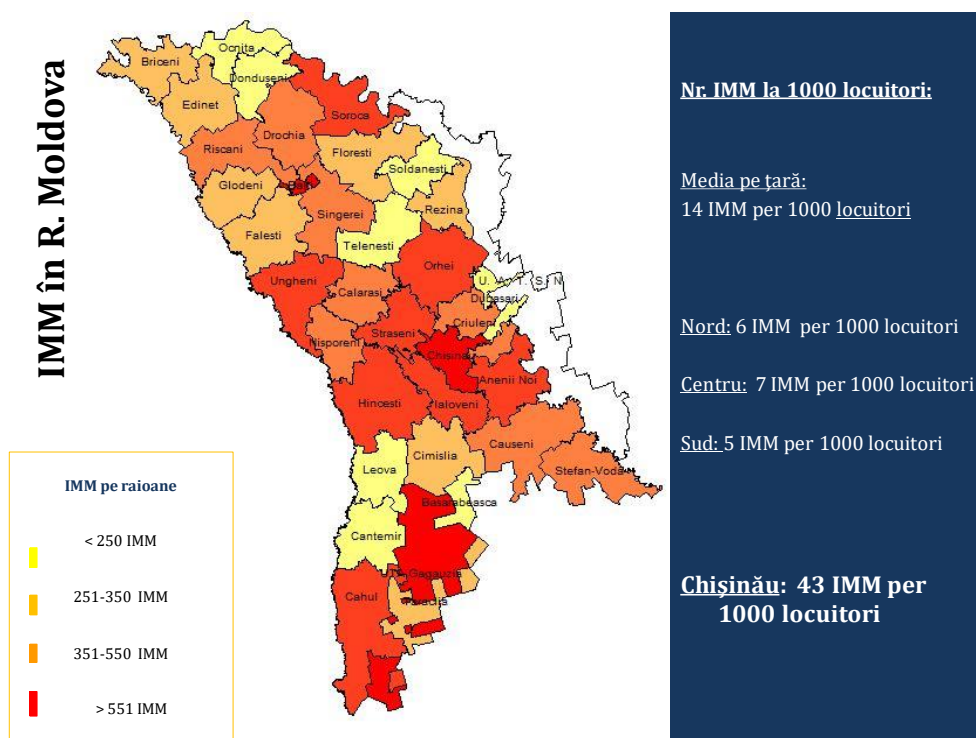
	Numărul de întreprinderi	Numărul mediu de salariați	Venituri din vânzări, milioane lei	Numărul de întreprinderi care au suferit pierderi
Total	51216	510268	282253.4	26183
Mun. Chișinău	33279	305549	206554.7	17882
Regiunea Nord	6301	87628	32986.6	2894
Regiunea Centru	7586	69217	28432.8	3680

Regiunea Sud	2690	32478	8423.3	1161
---------------------	------	-------	--------	------

Prin deținerea unor cote absolute în valoarea indicatorilor naționali de dezvoltare și poziționarea urbanistică într-un context național predominant rural, Municipiul Chișinău exercită pentru Republica Moldova un rol ce depășește cu mult limitele statutului de capitală politică și economică. Capacitatea de a genera peste 1/2 din PIB și 3/5 din bugetul de stat conferă Municipiului Chișinău rolul de „motor economic” și „pol de dezvoltare/creștere” al Republicii Moldova.

Un decalaj deosebit de mare este observat între municipiul Chișinău și celelalte regiuni de dezvoltare și referitor la numărul IMM per mia de locuitori. Astfel, **densitatea întreprinderilor**, exprimată prin numărul întreprinderilor mici și mijlocii raportat la 1000 persoane, în municipiul Chișinău este de 7-8 ori mai mare decât în regiuni. (Figura 1)

Figură 1: Densitatea Întreprinderilor Mici și Mijlocii

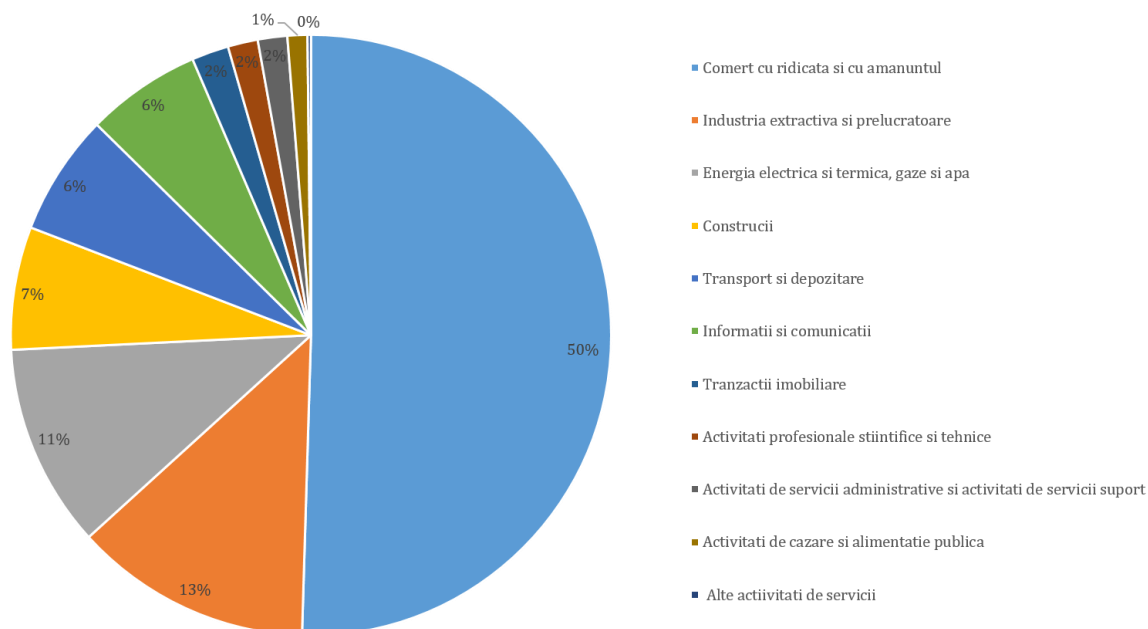
Doar aspectul cantitativ, exprimat prin indicatorii ce cuantifică dinamica numărului de întreprinderi, nu oferă un tablou integral privind dezvoltarea mediului de afaceri din mun. Chișinău.

În anul 2015, repartizarea întreprinderilor din municipiul Chișinău, arată că majoritatea acestora activează în¹:

¹ Sursa: Biroul Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual
http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_24%20ANT_ANT020/ANT020200reg.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

- G Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor – 50% din totalul de întreprinderi;
- B+C Industria extractivă și prelucrătoare – doar 13% din totalul de întreprinderi;
- D+E Energia electrică și termică, gaze și apă – 11% din totalul de întreprinderi;
- F Construcții – 7% din totalul de întreprinderi;
- J Informații și comunicații – 6% din totalul de întreprinderi.

Figură 2: Activitatea întreprinderilor din mun. Chișinău, conform cifrei de afaceri

În aceste condiții, cu activitatea de comerț 50% din tot mediul de afaceri, Chișinăul riscă să piardă pe termen lung. Dacă o economie este bazată doar pe comerț și consum nu poți vorbi de o evoluție a economiei. O economie sănătoasă nu se bazează doar pe terțiar. Municipiul Chișinău are nevoie de activități economice generatoare de valoare adăugată.

Una din părțile importante pentru o economie sănătoasă este inovarea, forța de muncă calificată și utilizarea la scară largă a cunoștințelor. Toate acestea duc la o economie bazată pe cunoaștere. Cei care inovează cel mai ușor sunt tinerii.

Boxa 1

Tinerii reprezintă 25% din totalul populației Republicii Moldova. Conform datelor statistice, una din trei persoane cu vârsta până la 29 ani nu au o activitate economică, iar rata de migrare în rândul acestora reprezintă 30%.

Și la acest capitol, municipiul Chișinău stă cel mai bine comparativ cu restul țării. Momentan, 47,7% din tinerii cu vârsta cuprinsă între 24 – 29 ani se află în mun. Chișinău. Dintre aceștia, fiecare al doilea deține studii superioare.

ANALIZA CHESTIONARELOR

Pentru a înțelege poziția mediului de afaceri, dar și a analiza care sunt intervențiile care le văd cetățenii mun. Chișinău din partea Primăriei pentru îmbunătățirea mediului de afaceri, a fost elaborat un chestionar. Scopul de bază al acestuia a fost să identifice și să focalizeze propunerile de intervenție pe sectorul mediului de afaceri și taxe locale din mun. Chișinău. Respondenții la chestionar au fost antreprenori, reprezentanți ai ONG-urilor, activiști civici și locuitori ai municipiului.

Chestionarul a cuprins 9 întrebări, fiind diseminat on—line, pe platforme de comunicare electronică și off-line, în discuții particulare (30 de interviuri cu antreprenorii). Astfel, 204 respondenți au completat chestionarul on-line, iar cu alți 30 de antreprenori au fost efectuate interviuri personale.

Este de evidențiat că, 45% din persoanele chestionate au fost antreprenori.

Rezultatele sondajului denotă faptul că 91% din respondenți nu au fost implicați vreodată în procesul de luare a deciziilor în cadrul Primăriei municipiului Chișinău, iar 68% consideră că nu au nici o influență asupra acestui proces de decizie.

Fiind rugați să evidențieze care în opinia lor sunt cauzele ce influențează negativ activitatea antreprenorială în mun. Chișinău, respondenții au clasificat topul problemelor după cum urmează:

1. Pe primul loc este **Birocrația instituțională a primăriei**;
2. Tergiversarea luării deciziilor municipale;
3. Transparența achizițiilor publice/licitațiilor organizate de Primărie;
4. Spațiile și terenurile municipale inaccesibile și indisponibile;
5. Relațiile ostile între mediul de afaceri și instituțiile locale.

Întrebați fiind cum poate contribui Primăria capitalei la dezvoltarea mediului de afaceri din municipiul Chișinău, respondenții au răspuns, prin:

1. Creșterea transparenței privind activitatea Primăriei;
2. Acordarea înlesnirilor pentru tinerii antreprenori;
3. Digitalizarea proceselor pentru mediul de afaceri;
4. Oferirea spațiilor la costuri minime celor care inițiază afaceri.

Referitor la domeniile de intervenție necesare pentru a îmbunătăți activitatea antreprenorială din mun. Chișinău, persoanele chestionate au răspuns că **Parteneriatul public-privat și Crearea unor stimulente locale pentru antreprenori** sunt cele mai necesare la momentul actual. Un lucru curios identificat în cadrul acestei întrebări a fost că **Reducerea Taxelor Locale** a fost la capăt de listă, respondenții considerând această intervenție cea mai puțin importantă. În interviurile (offline) cu antreprenorii, toți au răspuns (unanim) că nu au o problemă în achitarea taxelor, în schimb îi afectează lipsa de transparență în gestionarea banilor publici și implicarea redusă a primăriei, chiar dezinteresul acesteia în rezolvarea problemelor antreprenoriatului local.

PROPUNERI DE INTERVENȚIE

Luând în considerație cele menționate mai sus, este evidentă necesitatea elaborării unei **viziuni antreprenoriale a Primăriei municipiului Chișinău**. Autoritățile locale trebuie să asigure **condițiile optime pentru dezvoltarea mediului de afaceri și creșterea încrederii antreprenorilor față de Primărie**.

Bugetul mic al municipiului și alte probleme strigente de infrastructură nu trebuie să fie un impediment pentru implementarea unor activități ce ar favoriza dezvoltarea mediului de afaceri pe termen lung și ar crea conexiuni dintre Primărie și antreprenori.

Astfel, mai jos sunt propuși o serie de pași care, fiind implementați, ar avea impact pe termen mediu și lung asupra mediului de afaceri din mun. Chișinău, asupra tinerilor antreprenori și locuitorilor capitalei.

I. Publicarea Patrimoniul Municipalității

Publicarea unui Registru cu Spații Verzi, Terenurile deținute de primărie și Spațiile nelocative și locative aflate în gestiunea Primăriei municipiului Chișinău.

Consiliul Municipal Chișinău are în proprietate terenuri și sute de spații nelocative. Este vorba de patrimoniul municipalității, care este administrat de primăria capitalei.

Primăria Capitalei ar afișa pe site, o hartă navigabilă pe care ar fi marcate toate terenurile deținute de aceasta, spațiile nelocative, precum și spațiile verzi. Totodată, registrul on-line ar putea arăta care din spații sunt libere și care sunt ocupate (pe ce perioadă), dar și care sunt posibile spre privatizare. **Registrul on-line este un instrument care va contribui la dezvoltarea mediul de afaceri și atragerea investițiilor în mun. Chișinău.**

Un alt aspect important care va fi soluționat de harta on-line este claritatea privatizărilor spațiilor și terenurilor aflate în gestiunea primăriei, fapt care va îmbunătăți transparența activității primăriei, dar și accesibilitatea datelor pentru antreprenori și cetățenii capitalei.

Boxa 2

Cost estimativ: 1 milion de lei

Surse de finanțare:

- **Delegatia UE**
- **Ambasadele** (Ambasada Germaniei – finanțează administrațiile publice locale și proiecte ce ar reduce corupția, Ambasada Marii Britanii – gestionează proiecte pentru transparență; Slovack Aid – lucrează cu autoritățile publice locale și municipale);
- **Organizațiile Internaționale** (UNDP – finanțează proiecte anti-corupție, GIZ – susține promovarea investițiilor în Republica Moldova);
- **Fondurile Structurale** (Programul Operațional Comun "Bazinul Mării Negre" 2014 – 2020, Programul Operațional Comun România – Republica Moldova 2014 – 2020)

II. Oferirea de spații de producere sau birouri în regim de incubare pentru afaceri inovative, conduse de tinerii antreprenori

Conform "Listei spațiilor libere nelocative, aflate în gestiunea entităților economice ale Consiliului municipal Chișinău, care nu pot fi privatizate, prezentate de subdiviziuni în trimestrul II, III și IV al anului 2016"², sunt 89 de spații libere nelocative cu o suprafață totală de 42,039,36 m.p. ce pot fi închiriate de către agenții economici.

Astfel, Primăria ar putea selecta câteva din aceste spații pentru a le oferi antreprenorilor tineri, aflați la început de cale, în regim de incubare. Aceste spații ar putea fi oferite în baza unui concurs public de planuri de afaceri, în urma căruia ar fi selectate afacerile din domeniile cele mai inovative, prioritare pentru municipiul Chișinău.

Birourile se pot oferi pe un termen de 3 ani, regim de incubare. Astfel, în primul an, antreprenorul nu va achita nici o taxă de arendă, în al doilea an – 50% din costul chiriei, iar ultimul an 80% din costul total al chiriei.

III. Spații de lucru puse la dispoziția antreprenorilor aflați la început de drum

Din patrimoniul Primăriei nefolosit, ar fi identificat un spațiu mai mare de cca 1.000 m.p. Acest spațiu ar fi pus la dispoziția antreprenorilor tineri cu idei inovative. Pentru aceasta Primăria ar putea face un parteneriat cu una din asociațiile de afaceri pentru tineri, care ar putea gestiona centrul și selecta tinerii antreprenori.

Domeniile de activitate ar fi dictate de viziunea primăriei, dar ar fi dintre cele bazate pe inovare, cum ar fi Economia Verde, Antreprenoriat Social, Întreprinderi Responsabile, etc.

Primăria ar dezvolta propriul centru de antreprenoriat inovativ, tinerii care ar lucra în centru ar putea presta servicii pentru primărie sau întreprinderile municipale; ei ar putea genera idei noi, aplicații inovative și sisteme practice, ceea ce ar contribui la dezvoltarea unui parteneriat local – privat eficient și de lungă durată.

Boxa 3. Surse de finanțare pentru intervenția II și III.

Cost estimativ Intervenția II:	Variază în dependență de câte spații vor fi scoase de către primărie
Cost estimativ Intervenția III:	3 milioane de lei
Surse de finanțare:	- Delegatia UE - Ambasadele (Ambasada Suediei – finanțează proiectele antreprenoriale din domeniul Economiei Verde și Antreprenoriat Scoil);

² <http://www.chisinau.md/pageview.php?!=ro&idc=584&t=/Informatii-utile/Registre-i-Liste/Registrul-incaperilor-libere>

- **Organizațiile Internaționale** (USAID – finanțează proiecte din industria textilă, care promovează exporturile și ICT);
- **Fondurile Structurale** (Programul Operațional Comun "Bazinul Mării Negre" 2014 – 2020, Programul Operațional Comun România – Republica Moldova 2014 – 2020)

IV. Incubatorul de Afaceri Alfa

Business Incubatorul Alfa este S.A., deținută de Consiliul Municipal în proporție de 98,5%. Acesta are o amplasare excelentă și infrastructură industrială, deținând spații de producere și birouri de 9.200 m.p.

Din păcate, Incubatorul Alfa nu funcționează. 3 Etaje, a câte 3.200 m.p. fiecare sunt supuse distrugerii. Pentru repararea acestuia sunt necesare investiții mari, în total ar fi necesar cam 1 mil. EUR per etaj:

- Renovarea clădirii - approx. 200 Eur/m.p.;
- Construcții adiționale;
- Tehnică și Echipament.

Aceasta este o investiție pe termen lung, necesită resurse financiare și o analiză foarte minuțioasă.

Boxa 4

<i>Cost estimativ:</i>	<i>60 milioane de lei</i>
<i>Opțiuni de finanțare 1:</i>	- <i>Delegația UE</i> - <i>Donatorii Europeni</i> <i>Ex. Norvegienii au fost cei mai mari susținători ai Incubatoarelor de afaceri din R. Moldova.</i>
<i>Opțiuni de finanțare 2:</i>	- <i>Investiție din contul privatului cu divizarea beneficiului în proporție de 40% - 60%.</i>
<i>Opțiuni de finanțare 3:</i>	- <i>Cedarea în locațiune pe termen de 25 ani unei companii private.</i>

CONCLUZII

Practica internațională evidențiază că valoarea adăugată în economie este generată de industriile creative, sectoarele inovative, dezvoltate preponderent, de către tineri și start-up, în medii/spații creative. Crearea infrastructurii antreprenoriale destinate dezvoltării afacerilor de către tineri va contribui, cu costuri reduse, la **reducerea migrației, majorarea veniturilor în buget, creșterea atractivității municipiului Chișinău și transformarea acestuia într-un veritabil pol de creștere și dezvoltare pentru tânăra generație, antreprenori și investitori.**

Scopul intervențiilor de mai sus este de a identifica o viziune de dezvoltare antreprenorială clară pe municipiul Chișinău, care ar rezolva o parte din problemele întâlnite de tinerii antreprenori în inițierea afacerii.

Propunerea de politică publică: **"Promovarea Întreprinderilor Start-Up create de tineri prin oferirea de spații de către Primăria mun. Chișinău"** va avea următorul impact:

- Crearea activităților generatoare de valoare adăugată pentru municipiul Chișinău;
- Îmbunătățirea cooperării între Primărie și mediul privat;
- Acordarea suportului pentru tinerii antreprenori și dezvoltarea IMM-urilor din municipiu;
- Crearea de noi locuri de muncă.